

VÄRIEN KATOAVAA TAIDETTA

teksti: SUSANNA SANTALA kuvat: TUULA NÄRHINEN

Kuvataiteilija Tuula Närhisen tieteellisin menetelmin tuotettu taide on katoavaa luonnon prosessien dokumentaatiota.

■ Närhinen on kiinnostunut luonnonilmiöistä, luonnontieteiden tutkimusmetodeista sekä valon, värin ja näkemisen suhteista. *Kromatogrammeja kasvien väreistä* on tutkimus kasvien väriloiston koostumuksesta ja katoavuudesta. Taiteilija keräsi lajinytteitä sadasta ateljeensa ympäristössä kukkivista kasvista Harakan saarella kesäaikaan vuosina 2000 ja 2001, prässäsi kasvit, valmisti kasveista väriutetta ja suoritti pigmenttien erottelun kromatografisella menetelmällä. Taideteoksen muodostavat taidegallerian seinille ripustettu herbaario, kromatografisen menetelmän taltioiva video sekä petrimaljat, joiden pohjalle on työprosessissa kuivunut väriutetta.

– Kromatografia on kasvitieteilijä **Mihail S. Tswetiin** menetelmä, jolla saadaan seoksessa olevat yhdisteet erilleen. Menetelmässä pigmentit nousevat suodatinpaperille eri korkeuksille, kun paperiliuskaan imeytetään väriutteen jälkeen puhdasta vettä. Synty-

neet suodatinpaperiliuskat eli kromatogrammit ovat eräänlaisia kukkien omista väriaineista syntyneitä maalauksia, jotka näytävät kasvista saatavan värin kirjon. Närhinen selittää.

HAVAINTO, KOE, KOKEMUS

Taideteos on katoava, sillä kasvien värit muuttuvat prässäessä ja haalistuvat valon vaikutuksesta. Petrimaljoja seuraamalla havaitsee, että värit kestävät valoa eri tavoin: jotkut säilyvät pitkään, toiset eivät. Punainen ja vihreä katoavat nopeimmin. Katsojalle teos on kesä keskellä tammikuuta. Haalistuneenakin kasvivärit toistavat kukkakedon loistoa ja vuodenaikojen kiertoa, elävöittävät muistoja kesästä ja lapsena kerätyistä kasveista, juhannuskukista tyynyn alla.

Kromatogrammeja jatkaa Närhisen teossarjaa, jossa kokeellisen työmenetelmän avulla havainnollistetaan luonnontapahtumia. *Tuulipiirtureita* ja *Surf* tutkivat tuulta

puissa ja vedessä antamalla esimerkiksi koirun oksan piirtää tuulen liikettä paperille oksaan kiinnitetyn kynän välityksellä. Teoksissa luonnontieteelliset havainnot ja kokeelliset menetelmät yhdistyvät luontokokemukseen ja luontoon liitettyihin myytteihin ja uskomuksiin.

KÄRPÄS- JA KALAKAMERA

Närhinen on tutkinut myös eläinten silmän rakennetta ja näkökenttää suhteessa ihmisiin. Kesällä 1999 hän rakensi neulanreikäkameralla eläinnäkökulmasta. Neulanreikäkameralla kuva syntyy ilman sejä valon kulkiessa pienen reiän kautta pimeään laatikkoon, jonne on asetettu valoherkkää paperia tai filmiä. *Kärpäsamera* on kärpän verkkosilmän tavoin kennorakenteinen ja koostuu 48 neulanreistä. Kameralla otetussa kuvassa kärpän maailma muodostaa kaarevan, fasetoidun ja jatkuvasa liikkeessä olevan näkymän. *Kalakamera*

on puolestaan lasipurkki, jonka yhden neulanreiän ja kaarevan kuvapinnan avulla syntyy vedenalainen kuva matalavetisestä rannasta. Kameran kuva muistuttaa sukeltajan maskin rajaamaa havaintoa ja tunnetta merivedellä hieman täyttyneestä maskista ja hengitysäänistä muuten hiljaisessa vedenalaisessa maailmassa. Kuvat muodostavat eläinvastineen esimerkiksi *Marja Pirilän* neulanreikäkameralla kuvatuille ihmismaailmoille.

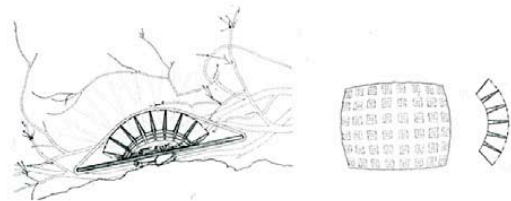
– Eläinten näkökenttää tutkivilla neulanreikäkameroilla pyrin osoittamaan, että valokuvat ja kameratkin voisivat periaatteessa näyttää aivan toisenlaisilta. Nykyiset kamerathan ovat syntyneet tarpeesta jäljentää ihmisen silmien edessä levittäytynyttä maailmaa valokuvaan. Jo kauan ennen valokuvauksen kemiallista keksimistä camera obscuraa käytettiin muun muassa ihmissilmän mallina havainnollistamassa näkökuvan muodostumista verkkokalvolle. Näkymien mekaani-

Edelliset sivut: Kaksi osaa teoksesta *Kromatogrammeja kasvien väreistä*. Kromatografialla saadaan seoksessa olevat yhdisteet erilleen. Paperikromatografia tuo esiin kukkien väreissä piilevät pigmentit. Valopöydällä on kokoelma petrimaljoja, joiden pohjaan on kuivunut kasvien väriuintteita.

Yllä: Sarjasta Tuulipiirtureita – *Kaislaipiirturi*. Närhinen on rekisteröinyt tuulen liikettä puiden oksistoon ja kaisloihin ripustetulla lampulla tai suoraan oksaan itseensä kiinnitettyllä kynällä, jonka jättämä jälki tallentuu puun piirustukseksi paperille.

Alla: *Kärpäs-kamera* ja luonnoksia. Kärpäsen verkkosilmän tailla kennorakenteisen kameran kuva koostuu useasta "osasilmästä". Tässä mallissa on 48 neulanreikää.

sen tallentamisen lisäksi koko maalaustaitteen perinne ja sen piirissä muodostuneet totutut kuvaustavat ovat voimakkaasti muokanneet valokuvien kuvamaailmaa.

VALON, KASVIN JA AJAN KUVA

Närhinen työstää parhaillaan uutta teosta auringonvalon vaikutuksesta orgaanisiin materiaaleihin. Lähtökohtana on valokuvan keksijöiden ajatukset valon itsensä tuottamasta kuvasta. Kesäällä 2001 taiteilija poltti kasvien lehtiin auringonvalon ja jodikaliumjodidiliuoksen avulla sanat 'valo', 'lux' ja 'phos' sekä yhteyttämisen kaavan. Ne kertovat valon, ajan ja fotosynteesin yhteisvaikutuksesta. Teossarjan työnimi on valokuvan keksijä **W. Henry Fox Talbotin** kirjaan viitaten *The Pencil of Nature*.

Närhisen teokset liittyvät esimerkiksi **Lauri Anttilan** edustamaan käsite- ja ympäristötaiteen hienoon jatkumoon tuoden siihen hauraan ja humoristisen vivahteen. Teokset syntyvät pääasiassa kesällä, jolloin Närhinen soutaa päivittäin Helsingin keskustasta Harakan saarelle. Talvisin taiteilija seuraa kerätyn materiaalin muutoksia, vedostaa kuvia ja editoi taltioitua materiaalia luontoelämyksiksi kaupunkilaisille taiteen kuluttajille, tekee kesää keskelle talvea. ■

Tuula Närhinen (s. 1967) on valmistunut Kuvataideakatemiasta. *Kromatogrammeja kasvien väreistä* nähtiin Helsingin Taidehallin studiossa tammikuussa 2002. Eläinkameroita on esillä 14.6.–11.8.2002 Amos Andersonin taidemuseossa. Joulukuussa 2002 Närhisen teoksia on esillä Brysselissä. Hänen teoksiaan esitellään myös verkkosivuilla www.harakka.fi.